

PLA ESPECIAL DEL CAMÍ DE CAVALLS DE L'ILLA DE MENORCA

DOCUMENT III.- PLA D'ACTUACIONS

<u>0.- INTRODUCCIÓ</u>	1
<u>1.- ACTUACIONS INICIALS DE CARÀCTER GENERAL.</u>	3
1.1.- FITACIÓ DE TOT EL RECORREGUT DEL CAMÍ DE CAVALLS.	3
1.2.- SENYALITZACIÓ.	3
1.3.- RECUPERACIÓ I NOVA CONSTRUCCIÓ DE PARETS I PORTELLS.	3
1.4.- OBERTURA, NETEJA I DESBROSSADA INICIAL DEL CAMÍ.	3
1.5.- DELIMITACIÓ DE TRAMS FRÀGILS DEL CAMÍ.	4
<u>2.- ACTUACIONS EN SÒL URBÀ I CARRETERES.</u>	4
2.1.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER SÒL URBÀ.	4
2.2.- SORTIDES/ARRIBADES A SÒL URBÀ.	5
2.3.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER CARRETERES.	6
<u>3.- ACTUACIONS EN ELS ACCESSOS ALS ITINERARIS</u>	6
<u>4.- ACTUACIONS EN ELS ITINERARIS DEL CAMÍ DE CAVALLS.</u>	11
4.1.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER CAMINS O ITINERARIS RURALS MANTINGUTS.	16
4.2.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER CAMINS – VIARANYS EXISTENTS NO MANTINGUTS.	16
4.3.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER PLATGES I ZONES DUNARS I HUMIDES.	17
4.3.1.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER PLATGES	17
4.3.2.- PAS DEL CAMÍ DE CAVALLS PER ZONES DUNARS I HUMIDES.	17
<u>5.- ACTUACIONS A ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC</u>	18
<u>6.- ACTUACIONS PERIÒDIQUES. CONSERVACIÓ I MANTENIMENT</u>	21
<u>7.- PLA D'ETAPES I ORDRE DE PRIORITATS DE LES ACTUACIONS I INTERVENCIONS</u>	22

0.- INTRODUCCIÓ

Hi ha uns objectius molt concrets pel que fa a la definició del Camí de Cavalls a l'illa de Menorca:

- cal mantenir la seva estructura actual com a itinerari per a senderistes.
- cal protegir les zones especialment fràgils: zones dunars i humides i altres punts d'ecosistemes sensibles (això no ha de comportar necessàriament una intervenció), així com zones amb estructura territorial fràgil.

El Pla Especial del Camí de Cavalls de Menorca, per a aconseguir aquests objectius, estructura el conjunt d'actuacions i intervencions necessàries en base a tres documents:

- 1) El Pla d'Actuacions, que compren la definició del marc general d'actuacions i intervencions en el Camí, zones d'influència i àrees d'influències, i estableix un calendari guia de les actuacions pel desenvolupament i gestió del pla especial. Es un document que forma part del Pla Especial, i podrà ser modificat amb els mateixos tràmits que la formació del planejament especial.
- 2) Els Projectes Executius d'Actuacions, que són els instruments executius i de desenvolupament de les propostes d'actuació i intervenció, que es redactaran un cop aprovat definitivament el Pla Especial. Seran promoguts pel propi Consell Insular de Menorca, amb participació dels municipis i amb audiència dels sectors implicats. Seran aprovats pel Ple del Consell Insular de Menorca, amb la prèvia informació pública i audiència de les administracions implicades. Detallaran les intervencions i actuacions a realitzar, així com els terminis d'execució. Aquests projectes hauran d'adaptar-se al Pla Especial i al Pla d'Actuacions del Camí de Cavalls.
- 3) El Programa de Gestió del Camí de Cavalls, que són els documents que estableixen els mecanismes de gestió que siguin necessaris, d'acord amb l'estudi econòmic-financer, pel desenvolupament de les determinacions del Pla Especial i del Pla d'Actuacions del Camí de Cavalls. La seva naturalesa jurídica serà de reglament o ordenança i tindrà la mateixa tramitació i aprovació que aquests instruments.

El Pla d'Actuacions del Pla Especial del Camí de Cavalls s'estructura segons l'esquema següent i inclou només les intervencions necessàries per assolir els objectius esmentats:

1/ Actuacions inicials de caràcter general: recull la sèrie d'actuacions que es consideren necessàries en un primer moment per delimitar i definir apropiadament el pas i fer-ho practicable, quan calgui, d'acord amb la definició dels plànols del Pla Especial que recullen el traçat aprovat definitivament.

- Fitació de tot el recorregut
- Senyalització dels accessos al camí i altres elements de interès propers al camí.
- Recuperació i nova construcció de parets i portells
- Obertura, neteja i desbrossada inicial del camí
- Delimitació de trams fràgils

2/ Actuacions en sòl urbà i carreteres: es recullen les actuacions proposades tram per tram quan el traçat del camí de cavalls coincideix amb sòl urbà i/o amb carreteres, entenent que no existint una solució general, s'haurà de buscar la més adequada per a cada cas, sovint en coordinació amb els organismes competents en la matèria. (Carreteres, Ajuntaments...)

- Millora de l'accés des de les zones urbanitzades
- Pas dels senderistes per carreteres
- Senyalització encreuament carreteres.

3/ Actuacions en els accessos als itineraris:

- Ordenacions de les àrees d'accés al itinerari.
- Ordenacions de petites àrees d'aparcament lligades al camí.
- Recomanacions damunt àrees properes, aparcament de platges etc.
- Proposta de control d'accés de vehicles per camins existents.

4/ Actuacions en els itineraris de camí de cavalls: la diversitat d'ambients i situacions, descrites en els documents d'anàlisi, dels diferents trams, fan que tampoc sigui possible donar solucions gaire genèriques. Es recullen tram per tram, a partir dels itineraris que defineixen els diferents accessos i que s'han descrit als documents de memòria i normativa, les actuacions necessàries per tal de garantir els objectius esmentats, de manteniment i conservació de les zones especialment fràgils així com de respecte de l'estructura del mateix camí.

S'han agrupat per trams segons l'estat actual del camí, en actuacions en el pas per camins mantinguts, en el pas per camins-viaranys no mantinguts i en el pas per platges i zones dunars i humides.

S'ha de tenir en compte que algunes de les actuacions assenyalades en aquest capítol "Actuacions en els itineraris" es realitzaran com actuacions inicials juntament amb la fitació i senyalització altres correspondran a les actuacions periòdiques de manteniment tal com es descriu en els capítol corresponent, i altres a actuacions puntuals de millora. Aquest document dona una idea de conjunt del tractament proposat pels itineraris.

Els principals tipus d'actuacions:

- Control de l'ús públic dels itineraris
- Delimitació del pas per zones dunars
- Manteniment del camí actualment mantingut
- Manteniment del camí actualment no mantingut
- Manteniment i recuperació de portells
- Manteniment i recuperació de parets
- Recuperació d'elements/restes del camí
- Recuperació de camins
- Elements de control de l'escorrentia i l'erosió
- Recuperació de zones degradades
- Seguiment i control de l'estat del camí.

5/ Actuacions a elements de patrimoni històric: Per coincidir amb el traçat del camí o ser molt propers al camí i poder quedar malmesos per l'ús del mateix camí, s'inclou dins la gestió del camí el manteniment i conservació dels elements grafats a plànols de delimitació i àmbit del pla especial a E 1/10000 i inclosos als documents de memòria i normativa. Les intervencions que s'inclouen són:

- Neteja, manteniment i conservació dels béns.
- Delimitació i/o Tancament dels béns arqueològics per tal de no passar-hi per sobre.
- Sondeig o Excavació arqueològica dels jaciments que presenten sediments evidents o tenen possibilitat de tenir-ne.

6/ Actuacions periòdiques: recull la descripció de les actuacions que un cop fitat, senyalitzat i acondicionat el camí s'hauran de programar per garantir d'una banda el seu estat practicable pels senderistes i de l'altra la màxima protecció envers el medi que travessa.

- Manteniment en coordinació amb el titular o usuari habitual de camins mantinguts actualment
- Neteja, desbrossada, control de l'erosió i escorrenties en viaranys o camins no mantinguts actualment
- Manteniment de portells i barreres i parets
- Manteniment de fitació i senyalització
- Conservació d'elements

- Manteniment de serveis i dotacions
- Control i vigilància de l'ús del camí.
- Control i seguiment d'impactes en el medi i establiment de mesures correctores en cas necessari.
- Control periòdic de l'estat del camí i establiment de mesures correctores en cas necessari.

1.- ACTUACIONS INICIALS DE CARÀCTER GENERAL.

1.1.- Fitació de tot el recorregut del Camí de Cavalls.

S'entén per fitació el fet de col·locar algun tipus de senyal que marqui els límits i en el cas que ens ocupa que delimiti el traçat del camí de cavalls.

En una de les bandes, la fitació serà una petita senyal que a una distància constant de 500m marcarà el traçat. En l'altra banda, la fitació es realitzarà amb peces de fusta, de secció quadrada, petites i col·locades sobresortint un màxim de 40cm del terra, que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament i complementarà. La distància entre aquestes peces dependrà de les característiques del camí:

- Sòl urbà: no es considera necessària.
- Urbanitzacions: només a canvis de sentit.
- Carreteres i camins consolidats: fitació mínima (sí a canvis de sentit), cada 500m.
- Camins rurals i viaranys: si es tracta d'un traçat molt clar (al costat d'una paret o altre element) cada 200m. Si es tracta d'un traçat poc clar on és necessari delimitar més precisament, cada 50-100m.
- Platges: no es considera necessària (s'inclou la fitació a zones dunars per delimitar el Camí)

La fitació es recull en els plànols de fitació i senyalització a escala 1/10.000

1.2.- Senyalització.

Caldrà donar informació sobre l'itinerari i els usos permesos en cada un dels accessos definits per cada tram, així com dels canvis de direcció o dels elements que es puguin trobar al llarg del recorregut. El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament i complementarà.

- senyalització d'accessos al camí des de sòl urbà i urbanitzacions: senyalització informativa. Es recull en els plànols de fitació i senyalització a escala 1/10.000.
- senyalització canvis de direcció: petites marques, incorporades a les mateixes fites de delimitació, indicant la direcció per evitar sortir del recorregut fitat.
- senyalització encreuaments de carretera: marques a terra, prèvies a l'encreuament, que donin a entendre un canvi, la proximitat d'un cert risc etc.
- Senyalització d'elements d'interès:
  - petites senyalitzacions informatives quan l'element que ens trobem al camí tingui suficient rellevància.
  - senyalització d'accés a elements de patrimoni de més interès, propers i amb fàcil accés des del camí.

Es proposa un llistat d'elements a senyalitzar. Aquest llistat pot ser modificat dins els projectes executius d'actuació, segons els criteris de les administracions competents.

1.3.- Recuperació i nova construcció de parets i portells.

El criteri general és de conservació i manteniment del que actualment està en bon estat i només fer nous portells o noves parets en casos molt particulars. Com a norma, no es permet la demolició total o parcial de les parets i portells seques limitant amb el camí. Caldrà vetllar per la conservació de parets i portells, reparant els petits enderrossalls abans que es facin un problema major, evitant també així riscos sobre les persones.

La restauració, rehabilitació o nova construcció de parets seques límits del camí/viarany i dels portells en mal estat es farà amb pedra de característiques litològiques iguals a les del lloc on es troben emplaçats i amb les tècniques de construcció tradicionals.

La restauració, rehabilitació i nova construcció de portells en els murs actuals es farà segons la tipologia tradicional, mantenint les mides i el tipus de remat de les parets existents a la zona.

El Pla contempla el manteniment i restauració de les barreres de portells existents, la substitució de barreres no tradicionals, o l'adequació per evitar el pas de vehicles.

Els portells del Camí de Cavalls que serveixin d'accés als itineraris tindran una barrera tradicional de fusta de ullastre que sempre sigui practicable pel senderista i serveixi com a control de vehicles.

Els portells del camí de cavalls que limitin zones agrícoles o amb ramaderia, hauran de tenir una barrera tradicional a la que s'afegirà un sistema de tanca automàtica o altre sistema de control de pas de bestiar acordat amb el responsable de l'explotació.

El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament les actuacions a realitzar.

- Portells nous: quan els antics hagin desaparegut o estiguin en molt mal estat. Utilitzar sempre pedra de la zona i amb les tècniques tradicionals.
- Restauració de portells: reforçar els límits i posar barreres quan sigui necessari per controlar l'accés de vehicles en punts d'accés o quan es passi dins propietats privades.
- Portells sense barrera: es considera que en trams interiors d'una finca, sense que l'ús agropecuari no ho exigeixi, poden fer-se portells sense barrera.
- Portells grans accés de vehicles particulars: caldrà compatibilitzar l'accés de vianants (fer un accés de vianant lateral per exemple)
- Parets noves: sempre que es conservin les restes de que n'hi havia hagut, utilitzant la mateixa pedra del lloc i amb les tècniques tradicionals. Caldrà mantenir l'alçada de les que tingui més a prop.
- Restauració de parets: refer els enderrossalls puntuals o els trams que acompanyaven el camí i actualment estiguin totalment desfets o en molt mal estat.

1.4.- Obertura, neteja i desbrossada inicial del camí.

La neteja i desbrossada del camí ha de permetre el pas pel mateix en els casos que ha quedat tancat i contribuir d'aquesta manera a la seva clara delimitació, evitant la proliferació de passos alternatius des de bon principi. El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament les actuacions a realitzar.

S'han de utilitzar tècniques manuals i criteris conservadors per realitzar la neteja. La neteja de la vegetació dels marges del camí/viarany s'ha de realitzar manualment o amb maquinària que produeixi un tall net, amb poda selectiva, sense tallar completament la vegetació que entra en el camí sinó només la que realment destorba el pas. Queda expressament prohibit l'ús d'herbicides per a la neteja de les vores dels camins.

És important tenir present que un camí excessivament desbrossat o amb tècniques poc acurades de seguida deixa de ser atractiu pel passeig i el gaudi. Els possibles usuaris del camí, buscaran altres viaranys més atractius en aquest sentit, incrementant, d'aquesta manera la freqüentació en un territori molt més ampli.

- camins o itineraris rurals mantinguts actualment: no necessiten una neteja o desbrossada per la definició inicial del camí. Sí necessitaran un manteniment posterior.

- camins no mantinguts actualment ja siguin oberts i tancats: neteja i desbrossada inicial dels passos impracticables.

1.5.- Delimitació de trams fràgils del camí.

De la mateixa manera que és convenient obrir els passos que estiguin tancats com una de les operacions inicials per evitar la proliferació de passos alternatius, és també important delimitar de forma acurada els passos per les zones més fràgils i evitar-ne així la pressió sobre tota la zona.

- Delimitació de zones altament freqüentades i/o fràgils: en zones determinades, especialment en el pas de zones dunars i humides, o en tanques obertes i en ús, serà convenient delimitar acuradament el viarany mitjançant fites puntuals que fixin una direcció i evitin així la obertura indiscriminada de viarany. No es preveu cap tipus de delimitació en el pas per platges.
Tenint en compte la pressió d'ús actual, en les zones dunars que travessa el camí de cavalls es considera en principi suficient aquesta mesura per fomentar la seva recuperació. De tota manera serà el model de control i seguiment descrit en el capítol 3.4 el que haurà de confirmar que així succeeixi i en tot cas, l'equip responsable de la gestió, prendre'n les mesures oportunes.
Les zones que necessiten aquesta delimitació queden recollides puntualment i tram per tram en la descripció i enumeració de les actuacions en els itineraris de camí de cavalls. El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament les actuacions a realitzar.

2.- ACTUACIONS EN SÒL URBÀ I CARRETERES.

El pas per sòl urbà no necessitarà en principi cap tipus d'actuació que l'acompanyi ja que es considera que en aquestes zones deixa de tenir sentit el camí de cavalls com a tal i pren importància el fet que es tracta d'un accés clar al camí. Per això s'han tractat les actuacions a les sortides i arribades a sòl urbà en un capítol propi.

El pas per carreteres i les actuacions necessàries, dependran no només de la importància del trànsit i de la secció actual de les carreteres, sinó també de l'acord a que es pugui arribar amb l'Administració competent.

2.1.- Pas del camí de cavalls per sòl urbà.

No es preveu actuació en el pas del Camí de Cavalls per sòl urbà. Es detalla, per cada un dels trams d'estudi, el pas del camí de cavalls per sòl urbà.

La longitud total del camí per sòl urbà on no es preveuen actuacions és de **34,29 km.**

Tram 1	
Maó	0,34 km
Urb. Sa Mesquida	0,40 km
	0,74 km
<hr/>	
Tram 2	
	-
Tram 3	
Urb. Port D'Addaia	0,63 km
Urb. Arenal d'en Castell	1,30 km
Urb. Son Parc	2,02 km
	3,95 km
<hr/>	

Tram 4	-
Tram 5	-
Tram 6	-
Tram 7	
Urb. Cala Morell	0,67 km
	0,67 km
<hr/>	
Tram 8	
Urb. Cala Morell	0,79 km
Urb. Torre del Ram-Cala'n Blanes	2,22 km
Ciutadella	2,30 km
	5,31 km
<hr/>	
Tram 9	
Ciutadella – urb. Son Oleo	1,03 km
Urb. Son Blanc	0,50 km
Urb. Sa Caleta – Santandria	1,35 km
Urb.Cala Blanca pol. A i B	1,45 km
Urb.Cala Blanca pol. C	0,44 km
Urb.Cap d'Artrutx – Cala'n Bosch	2,42 km
Urb. Son Xoriguer	0,82 km
	8,01km
<hr/>	
Tram 10	
Urb. Serpentina – Cala Galdana	0,87 km
	0,87 km
<hr/>	
Tram 11	
Urb. Cala Galdana	0,41 km
	0,41 km
<hr/>	
Tram 12	
Urb. Sant Tomás	1,19 km
Urb. Torre Solí, Sant Jaume, Son Bou	1,85 km
	3,04 km
<hr/>	
Tram 13	
Urb. Cala'n Porter	0,68 km
Urb. Canutells	0,51 km
	1,19 km
<hr/>	

Tram 14

Urb. Cap d'en Font – Platja Binissafuller	0,62 km
Urb. Binissafuller	0,89 km
Urb. Binibeca, Cala Torret, Biniancolla, Son Ganxo, Punta Prima	5,81 km

7,32 km**Tram 15**

Urb. Alcaufar	0,27 km
Urb. Cala Sant Esteve	0,18 km
Maó	2,32 km

2,78 km**TOTAL PAS CAMÍ CAVALLS PER SÒL URBÀ 34,29 km****2.2.- Sortides/arribades a sòl urbà.**

Les actuacions previstes a les sortides/arribades del camí de cavalls a sòl urbà es poden separar en dues situacions: aquells casos on no és necessari actuació i es preveu només la senyalització informativa, i aquells casos on es preveu actuació de millora, generalment per trobar-se, el camí, amb una zona degradada.

SUPÒSIT 1er: No és necessària actuació.**Sortides del recorregut per camins i/o carreteres, o viarany clar.**

En aquests casos es considera que només serà necessària la senyalització mínima (informativa etc.)

Tram 1.

- Sortida/arribada Maó cap a Sa Mesquida pel passeig del port d'hivernada que enllaça amb carretera.
- Sortida/arribada a Sa Mesquida per carretera
- Sortida/arribada de Sa Mesquida per carretera

Tram 3.

- Sortida/arribada a Urb. Port d'Addaia per camí de Ses Fontanilles.
- Sortida/arribada de Urb. Port d'Addaia per carretera d'accés
- Sortida/arribada a Urb. Arenal d'en Castell per carretera.

Tram 4.

- Sortida/arribada a Urb. Platges de Fornells per carretera d'accés

Tram 8.

- Sortida/arribada Ciutadella per Camí de Sa Farola.

Tram 9.

- Sortida/arribada Ciutadella – Son Oleo per vial costaner.
- Sortida/arribada Sa Caleta per viarany costaner definit.

SUPÒSIT 2on: Es preveu actuació**Sortides del recorregut per viarany a partir d'una zona degradada, on seria necessària l'ordenació i millora.**

El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament les actuacions a realitzar.

Tram 3.

- Sortida/arribada a Urb. Arenal d'en Castell per viarany des de cul de sac. Zona degradada.
- Sortida/arribada a Urb. Son Park per viarany, sortint directament a un carrer asfaltat sense consolidar.

Tram 4.

- Sortida/arribada de l'urb. Son Park per viarany no marcat. Paret sense portell. Zona degradada amb la depuradora i aparcament damunt zona dunar.
- Sortida/arribada de l'urb. Platges de fornells : zona degradada propera a aparcament.

Tram 7.

- Sortida/arribada a l'urb. Cala Morell per viarany que dona a cul de sac. Zona propera al límit de la urbanització on arriba el camí degradada amb extracció de sorres i abocador.

Tram 8.

- Sortida/arribada a l'urb. Cala Morell per zona de solars sense construir, amb canalitzacions de serveis obertes. No està definida la sortida.
- Sortida/arribada de l'urb. Cales Piques per viarany al final d'un carrer amb portell. S'hauria de millorar la sortida i regenerar zona propera delimitant un sòl recorregut.
- Sortida/arribada de Cala'n Blanes per viarany.

Tram 9.

- Sortida/arribada Son Oleo per viarany costaner fins Es Castellar i Sa Caleta.
- Sortida/arribada de l'urb. Santandria cap a Cala Blanca, per viarany poc marcat a final zona urbana degradada.
- Sortida/arribada a l'urb. Cala Blanca des de Santandria entre parcel·les.
- Sortida/arribada de l'urb. Cala Blanca pol. C per viarany costaner.
- Sortida/arribada l'urb. Cap d'Artrutx per viarany a final de zona urbana degradada i amb paret tancada.

Tram 10.

- Sortida/arribada de urb. Son Xoriguer cap a Son Saura per zona ampla molt transitada que s'hauria de delimitar i ordenar.
- Sortida/arribada a urb.Serpentona - Cala Galdana.

Tram 11.

- Sortida/arribada de l'urb. Cala Galdana per carrer sense sortida.
- Sortida/arribada de l'urb. San Jaime – Son Bou.

Tram 12

- Sortida/arribada urb.Son Bou, zona cova i casernes.
- Sortida/arribada urb. Cala'n Porter per barranc – zona humida.

Tram 13

- Sortida/arribada urb. Cala'n Porter per final zona urbana degradada.
- Sortida/arribada urb. Canutells per barranc. final zona urbana degradada.
- Sortida/arribada urb. Canutells per zona propera a carretera.
- Sortida/arribada urb. Cap d'en Font: ordenar zona d'accés i aparcament.

Tram 14

- Sortida/arribada urb. Binissafúller: zona propera a platja.

- Sortida/arribada urb. Binissafúller: ordenar accés i aparcament.
- Sortida/arribada urb. Binissafúller – Binibeca Vell.
- Sortida/arribada platja Alcaufar.

Tram 15

- Sortida/arribada Cala St. Esteve: inici camí de Sa Cala.
- Sortida/arribada Cala St. Esteve: accés des de carretera per viarany.

2.3.- Pas del camí de cavalls per carreteres.

En la proposta d'actuacions del pas del camí de cavalls per carreteres, que es detalla a continuació, caldrà tenir molt present quina és la titularitat de la carretera: autonòmica, local... per tal de seguir els procediments que calgui. Tant si es preveu actuació com si l'estat actual es considera adient per suportar els usos previstos pel camí de cavalls, l'organisme competent haurà d'informar favorablement.

Les actuacions previstes al pas del camí de cavalls per carreteres es poden separar en dues situacions: aquells casos on es necessari preveure actuació ja sigui per donar espai als vianants com per ordenar l'espai actualment existent i, d'altra banda, aquells casos on no es considera necessària l'actuació, ja sigui perquè la carretera ja disposa de vorera, de carril bici o perquè es considera un ús compatible amb el tràfic que suporta.

SUPÒSIT 1er:

Carreteres on és necessari preveure actuació per fer compatible el pas del camí de cavalls per la carretera

El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament les actuacions a realitzar.

Quan el tràfic és elevat i es tracta d'un recorregut amb pressió forta, preveure espai per a vianants (s'ha de fer d'acord amb l'organisme competent)

Tram 1. Carretera de Maó a Sa Mesquida	3,63 km
Tram 3. Tram de carretera des de l'accés a urb.Port d'Addaia fins accés a urb.Arenal d'en Castell	2,18 km
Tram 4. Tram de carretera de Maó-Fornells Tram de carretera Mercadal – Fornells	0,87 km 1,55 km
Tram 13. Tram de carretera a Urb. Canutells	1,02 km
Tram 15. Tram de carretera a Alcaufar	0,20 km

- Quan el camí coincideix amb carretera utilitzada com a passeig, límit de sòl urbanitzat, ordenar l'espai de vianants per millorar l'entorn urbà:

Tram 8. Camí de Sa Farola, de Cala'n Blanes a Ciutadella	2,31 km
--	---------

TOTAL 11.76 km

SUPÒSIT 2on:

Carreteres on no es considera necessària actuació per fer compatible el pas del Camí de Cavalls per la carretera

Aquest supòsit s'ha de confirmar amb l'organisme competent.

- Quan la carretera ja compta amb espai per a vianants (vorera)

Tram 5. Carretera de Maó – Es Castell – Castell Sant Felip	2,76km
--	--------

- Carretera on es considera possible utilitzar el carril bici existent pel pas de vianants: (d'acord amb l'organisme competent).

Tram 1. Tram del camí per carretera de Es Grau	0,60 km
Tram del camí per carretera de Es Grau fins accés a Parc de S'albufera	0,175 km

- Tenint en compte el tràfic, es considera compatible l'ús de la carretera per a pas de vianants-senderistes (sempre d'acord amb l'organisme competent):

Tram 1. Carretera de la urb. Sa Mesquida fins a la platja	0,80 km
Tram 3. Tram de carretera del far de Favaritx, des de l'accés a les platges fins baixada a Cala'n Caldés	1,84 km
Tram 4. Carretera d'accés a Urb. Platges de Fornells	0,72 km
Tram 5. Tram de carretera del far de Cavalleria, des de StaTeresa fins a l'aparcament platges Cavalleria	0,88 km
Tram 15. Carretera d'accés a Cala Sant Esteve	0,51 km

TOTAL 8,28 km

TOTAL CARRETERES 20,04 km

3.- ACTUACIONS EN ELS ACCESSOS ALS ITINERARIS

La proposta d'actuació en els accessos als itineraris recull principalment els següents temes:

- Es defineixen els punts d'accés als itineraris del camí de cavalls fins on és possible arribar amb vehicle i on s'ha de situar la senyalització i realitzar el control d'accés.
- S'indiquen els altres camins que hi arriben fent la recomanació de que no es permeti l'accés de vehicles fins a la costa ni fins el camí per evitar una pressió excessiva. En aquests punt s'ha de controlar l'accés de vehicles al itinerari del camí de cavalls.
- Es defineixen les zones d'aparcament existents que serveixen al camí i s'indiquen les zones de petit aparcament necessàries per l'ús exclusiu del camí.
- Es recomanen les actuacions necessàries a les zones d'aparcament existents que donen servei a platges.

Algunes d'aquestes actuacions proposades formen part de les zones d'influència de l'àmbit del Pla Especial, i és important recollir-les de cara a completar un conjunt d'actuacions necessàries per a la protecció d'aquests àmbits. El corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà apropiadament les actuacions a realitzar.

TRAM 1 – Itinerari SA MESQUIDA . ES GRAU

Accessos al itinerari

SA MESQUIDA. des de platja

ES GRAU . des de ctra. d'es Grau

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accés Platja de Sa Mesquida:** es proposa reordenar l'aparcament de vehicles fora de la zona dunar de la platja i impedir l'accés de vehicles fins a la sorra. Es tracta d'una **recomanació d'ordenació de l'aparcament de la platja.**
- **Camí d'accés a Sa Cudia Vella:** és un camí obert que permetria l'accés incontrolat de vehicles a la zona costanera i l'accés al Camí de Cavalls. Es proposa: tancar o controlar l'accés de vehicles a partir de les cases de Sa Cudia per **impedir l'accés rodat fins a la costa ni als camins oberts a la finca.**
- **Accés al camí de Cavalls des de la carretera de Es Grau:** Per evitar l'aparcament de vehicles a la carretera (no tant per l'ús del camí de cavalls com per l'accés al Parc de S'albufera) es preveu **una petita zona d'aparcament (3-5 cotxes) annexa a la carretera.**

TRAM 2 – Itinerari ES GRAU - FAVARITX

Accessos al itinerari

ES GRAU . des de S'Albufera, ctra. d'es Grau

. des de platja

FAVARITX . accés coincident amb itinerari d'accés a platges de Favaritx.

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accés al camí de Cavalls des del Parc de S'albufera,** accés a través de la carretera de Es Grau. Per evitar l'aparcament de vehicles a la carretera (no tant per l'ús del camí de cavalls com per l'accés al Parc de S'Albufera) es preveu **una petita zona d'aparcament (3-5 cotxes) annexa a la carretera.**
- **Accés al camí de Cavalls per la platja de Es Grau:** s'haurà de **controlar accés** de vehicles (motos) a la platja que podrien accedir al camí.
- Es proposa com actuació convenient – recomanació la creació d'un **recorregut per a vianants/senderistes des de Es Grau (zona d'aparcament de la platja) fins a l'accés a S'albufera,** seguint la carretera.
- **Accés coincident amb l'accés a les platges de Favaritx:** es proposa **delimitar una/es zona/es d'estacionament** que evitin l'aparcament incontrolat de vehicles a l'àmbit de Favaritx. Es tracta d'una **recomanació d'ordenació dels aparcaments de les platges i del far.**

TRAM 3

Itinerari FAVARITX – PORT D'ADDAIA

Accessos al itinerari:

FAVARITX . des de carretera.

COLÀRSEGA PORT D'ADDAIA - Camí de Montgofre Nou

URB. PORT D'ADDAIA

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accés des de carretera de Favaritx:** es proposa **delimitar una petita zona d'aparcament per 3-5 cotxes** que eviti l'aparcament incontrolat de vehicles, coincidint amb l'accés al itinerari.
- **Accés des del camí de Montgofre Nou al cul d'Es Port d'Addaia:** es proposa **delimitar una petita zona d'aparcament per 3-5 cotxes** al final del camí.

Itinerari ARENAL D'EN CASTELL – SON SAURA

Accessos al itinerari:

URB. ARENAL D'EN CASTELL – COVES NOVES

URB. SON PARC

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Urb. Son Parc - aparcament platja Son Saura:** es proposa **reordenar i regenerar la zona ocupada per l'aparcament existent a zona dunar** propera a platja. S'hauria de millorar l'accés al camí, afectat per la construcció de la depuradora.

TRAM 4 – Itinerari SON SAURA NORD – SES SALINES (Ctra. Fornells)

Accessos al itinerari

URB. SON PARC

CARRETERA MAÓ – FORNELLS . Accés a Ses Salines Noves.

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Urb. Son Parc - aparcament platja Son Saura:** es proposa **reordenar i regenerar la zona ocupada per l'aparcament existent a zona dunar** propera a platja. S'hauria de millorar l'accés al camí, afectat per la construcció de la depuradora.
- **Camí de S'Albufera- Es Cap d'es Port - Ses Salines:** és un camí de domini públic tancat (segons la *beca d'investigació de la titularitat dels camins rurals d'accés al domini públic*). Es proposa mantenir tancat l'accés de vehicles i permetre un ús només de vianants. Es proposa **delimitar una petita zona d'aparcament per 3-5 cotxes** propera a l'accés des de la carretera.

TRAM 5

- Itinerari CALA TIRANT – STA. TERESA

Accessos al itinerari

URB. PLATGES DE FORNELLS

CAMÍ DE CALA TIRANT (Des del camí de Tramuntana)

CAMÍ DEL FAR DE CAVALLERIA – FINCA ST. TERESA (Ecomuseu)

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

-**Accés des del camí de Tramuntana a Cala Tirant:** Es proposa controlar l'accés de vehicles al camí i ordenar un petit aparcament.

- Com actuació convenient es proposa regenerar la zona de vials oberts de l'antiga urbanització.

- Itinerari Cavalleria – Binimel.la

Accessos al itinerari

ACCÉS PLATGES CAVALLERIA

ACCÉS PLATJA BINIMEL.LA

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accés platja de Binimel.la:** es proposa/recomana reordenar l'aparcament fora de la zona dunar, més allunyat de la platja i evitar l'accés de vehicles fins a la platja.
- Es proposa mantenir tancats al pas de vehicles els vials oberts de l'antiga urbanització.

TRAM 6

- Itinerari BINIMEL.LA – ALOCS

Accessos al itinerari

PLATJA BINIMEL.LA

CAMÍ DEL ALOCS

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accés platja de Binimel.la:** es proposa reordenar l'aparcament fora de la zona dunar, més allunyat de la platja i evitar l'accés de vehicles fins a la platja.
- Es proposa mantenir tancats al pas dels vehicles els vials oberts de l'antiga urbanització.

- **Els Alocs:** Es pot arribar amb el cotxe fins a la costa. La zona humida està ocupada per construccions incontrolades. Es proposa **tancar el tram final del camí i l'accés de vehicles a la costa i ordenar un petit aparcament allunyat de la zona humida.**
- Es proposa/ recomana la restauració de la zona i la eliminació de les construccions existents. (P.E. ANEI Me3)

- Itinerari ALOCS – CALA PILAR

Accessos al itinerari

CAMÍ DEL ALOCS

CAMÍ D'ACCÉS A CALA PILAR – aparcament ordenat a 1km de la platja.

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Els Alocs:** Es pot arribar amb el cotxe fins a la costa. La zona humida està ocupada per construccions incontrolades. Es proposa **tancar el tram final del camí i l'accés de vehicles a la costa i ordenar un petit aparcament allunyat de la zona humida.**
- Es proposa /recomana la restauració de la zona i la eliminació de les construccions existents. (P.E. ANEI Me3)

TRAM 7

- Itinerari CALA PILAR – ALGAIARENS

Accessos al itinerari

CAMÍ D'ACCÉS A CALA PILAR – aparcament ordenat a 1km de la platja.

CAMÍ D'ALGAIARENS – accés tancat amb peatge, aparcament ordenat.

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Camí d'Algaiarens – accés a platges:** accés tancat amb "peatge" fins aparcament. Es proposa mantenir l'accés a les platges només per a vianants. (P.E. ANEI Me2)

- Itinerari ALGAIARENS – CALA MORELL

Accessos al itinerari

CAMÍ D'ALGAIARENS – accés tancat amb peatge, aparcament ordenat.

URB. CALA MORELL

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Camí d'Algaiarens – accés a platges:** accés tancat amb "peatge" fins aparcament. Es proposa mantenir-se l'accés a les platges només per a vianants. (P.E. ANEI Me2)

- **Ses Fontanelles:** Es pot arribar amb el cotxe fins a la costa, a través del camí d'Algaiarens (s'utilitza com a embarcador). Es proposa controlar l'accés i l'aparcament de vehicles i l'augment de construccions "provisionals" a la zona.

TRAM 8

- Itinerari CALA MORELL – FARO NATI

Accessos al itinerari

URB. CALA MORELL

CAMÍ DE SA MARINA DE SON MORELL

CARRETERA FAR DE PUNTA NATI

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Camí de Sa Marina de Son Morell:** Es proposa ordenar petit aparcament de vehicles (3-5 cotxes) i no permetre el pas de vehicles fins el final del camí.

- **Carretera Far de Punta Nati:** Es proposa ordenar petit aparcament de vehicles proper al far (tenir en compte el projecte de reutilització del far P.E. Fars)

- Itinerari FARO NATI – CALES PIQUES

Accessos al itinerari

CARRETERA FAR DE PUNTA NATI

URB. CALES PIQUES – TORRE DEL RAM – CALA'N BLANES

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Carretera Far de Punta Nati:** Es proposa ordenar petit aparcament de vehicles proper al far (tenir en compte el projecte de reutilització del far, P.E. Fars).

TRAM 9 – Itinerari CALA BLANCA – CAP D'ARTRUTX

Accessos al itinerari

URB. CALA BLANCA

URB. CAP D'ARTRUTX – CALA'N BOSCH – SON XORIGUER

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- Les propostes d'actuació es recullen al capítol accessos des de sòl urbà.

TRAM 10 Itineraris SON XORIGUER – Urb. SERPENTONA - CALA GALDANA

- **De Son Xoriguer a Son Saura**
- **De Son Saura a Es Talaier**
- **De Es Talaier a Cala'n Turqueta**
- **De Cala'n Turqueta a Macarella**
- **De Macarella a urb. Serpentina**

Accessos al itinerari

URB. CAP D'ARTRUTX – CALA'N BOSCH – SON XORIGUER

PLATJA DE SON SAURA

CALA ES TALAIER

CALA'N TURQUETA

MACARELLA

URB. SERPENTONA – CALA GALDANA

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accessos a platges:** Es proposa ordenar els aparcaments lluny de la platja i que l'accés només fos per a vianants, segons criteris del Pla Especial ANEI Me-14:

- Camí de Torre Saura a Els Banyuls i a platja de Son Saura
- Camí de Cala des Talaier
- Camí de Cala'n Turqueta
- Camí de Sta. Ana i accés a Macarella.

TRAM 11

– Itinerari CALA GALDANA – CALA MITJANA

Accessos al itinerari

URB. SERPENTONA – CALA GALDANA

CALA MITJANA

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

- **Accés a Cala Mitjana:** Es proposa ordenar l'aparcament lluny de la platja i no permetre el pas de vehicles fins a la platja. (P.E. ANEI Me 13)

- Itinerari CALA MITJANA - BINIGAUS

Accessos al itinerari

CALA MITJANA

PLATGES DE BINIGAUS (amb accés no rodat des de St. Adeodat)

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Accés a Cala Mitjana: Es proposa ordenar l'aparcament lluny de la platja i no permetre el pas de vehicles fins a la platja. (P.E. ANEI Me 13)

- Itinerari BINIGAUS – ST.ADEODAT-SANT TOMÁS

Accessos al itinerari

PLATGES DE BINIGAUS (amb accés no rodat des de St. Adeodat)

PLATGES ST. ADEODAT I ST. TOMÁS

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Les propostes d'actuació es recullen al capítol accessos des de sòl urbà.

TRAM 12

- Itinerari SANT TOMÁS – SON BOU

Accessos al itinerari

PLATGES ST. ADEODAT I ST. TOMÁS

URB. TORRESOLÍ – SANT JAUME – SON BOU

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Les propostes d'actuació es recullen al capítol accessos des de sòl urbà.

- Itinerari SON BOU – CALA'N PORTER

Accessos al itinerari

URB. TORRESOLÍ – SANT JAUME – SON BOU

CAMINS BATERIES DE LLUCALARI – SA TORRE VELLA

CALA'N PORTER

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Camí de ses bateries de Llucalari – Sa Torre Vella: Es proposa delimitar unes petites zones d'estacionament per 3-4 cotxes.

Camí Vell de Cala'n Porter: El camí coincideix amb el Camí de Cavalls i dona accés al barranc de Cala'n Porter. Es un camí de domini públic tancat (segons la *beca d'investigació de la titularitat dels camins rurals d'accés al domini públic*). Es proposa mantenir tancat l'accés de vehicles i permetre un ús només de vianants.

TRAM 13

- Itinerari CALA'N PORTER – CALES COVES

Accessos al itinerari

CALA'N PORTER

CALES COVES

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Camí de Biniadrix a Cales Coves - accés a Cales Coves: es proposa ordenar un petit aparcament lluny de la costa i no permetre el pas de vehicles fins baix. (P.E. Cales Coves)

- Itinerari CALES COVES - CANUTELLS

Accessos al itinerari

CALES COVES

ES CANUTELLS

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Camí de Biniadrix a Cales Coves - accés a Cales Coves: es proposa ordenar un petit aparcament lluny de la costa i no permetre el pas de vehicles fins baix. (P.E. Cales Coves)

- Itinerari CANUTELLS – CAMÍ DE BINIDALÍ Nou

Accessos al itinerari

ES CANUTELLS

CTRA. ACCÉS URB. CANUTELLS

CTRA. ST. CLIMENT – BINIDALÍ

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Ctra. accés urb, Canutells i Ctra. Sant Climent – Binidali : accés al Camí de Cavalls per carretera: per evitar l'aparcament a carretera es proposa **delimitar una petita zona d'aparcament (3 cotxes) annexa a la carretera.**

- Itinerari CAMÍ DE BINIDALÍ Nou – CAP D'EN FONT

Accessos al itinerari

CTRA. ACCÉS URB. CANUTELLS

CTRA. ST. CLIMENT – BINIDALÍ

URB. CAP DEN FONT

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Ctra. accés urb, Canutells i Ctra. Sant Climent – Binidali : accés al Camí de Cavalls per carretera: per evitar l'aparcament a carretera es proposa **delimitar una petita zona d'aparcament (3 cotxes) annexa a la carretera.**

Urb. Cap d'en Font: seria convenient ordenar zona d'aparcament propera a Es Caló blanc. Les actuacions es recullen a accessos des de sòl urbà.

TRAM 14 – Itinerari PUNTA PRIMA - ALCAUFAR

Accessos al itinerari

URB. PUNTA PRIMA

ALCAUFAR

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Les propostes d'actuació es recullen al capítol accessos des de sòl urbà.

TRAM 15

- Itinerari CAMÍ DE RAFALET, entre l'accés des de la ctra. S'Algar i l'accés des de Trebelúger

Accessos al itinerari

URB. S'ALGAR

CAMÍ DE RAFALET I SON VIDAL

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Cala Rafalet: es proposa mantenir tancat l'accés de vehicles al camí de Rafalet des de la ctra. de S'Algar i des de Trebelúger.

Accés al camí de Rafalet des de la ctra. de S'Algar: camí d'accés tancat al pas de vehicles; es proposa **delimitar petita zona d'aparcament (3-5 cotxes) propera al camí.**

Camí de Rafalet i Son Vidal: camí d'accés a Rafalet tancat al pas de vehicles; es proposa **delimitar petita zona d'aparcament (3-5 cotxes) propera al camí.**

- Itinerari CAMÍ DE RAFALET (accés des de Trebelúger) – CALA SANT ESTEVE.

Accessos al itinerari

CAMÍ DE RAFALET I SON VIDAL

CAMÍ DE BINISSAIDA

CALA SANT ESTEVE

Propostes d'actuació i recomanacions que el corresponent projecte executiu d'actuacions detallarà i complementarà:

Camí de Rafalet i Son Vidal: camí d'accés a Rafalet tancat al pas de vehicles; es proposa **delimitar petita zona d'aparcament (3-5 cotxes) propera al camí.**

Camí de Binissaida: camí obert: es proposa impedir el pas de vehicles cap al camí i **ordenar petita zona d'aparcament (3-5 cotxes) propera al camí.**

4.- ACTUACIONS EN ELS ITINERARIS DEL CAMÍ DE CAVALLS.

Es distingeixen actuacions bàsiques de manteniment segons les diferents característiques del camí dins els itineraris del camí de cavalls.

Pas per platges i zones dunars.

No es preveu actuació en el pas del Camí de Cavalls per platges (entenant pas per sorra o per macars...). Com ja s'ha vist en la descripció de les actuacions inicials, no es preveu ni fitació ni delimitació.

En el cas del pas del Camí de Cavalls per zones dunars, només es preveu la delimitació del mateix per evitar el pas indiscriminat per tota la zona. Tot i entenant que l'ús del camí de cavalls no serà intensiu, en aquestes

zones, fràgils i de difícil intervenció efectiva, serà molt important el seguiment dels indicadors de l'estat del camí seguint la metodologia que es proposa en el model de seguiment i control.

Si els resultats del model de seguiment detecten un impacte del camí en l'estat de la zona, es prendran mesures correctores directes i mecanismes de protecció (passeres, delimitacions específiques..) formulant el corresponent projecte executiu d'actuació.

Pas del camí per camins o itineraris rurals mantinguts/utilitzats.

S'ha fet un llistat de camins que es consideren que actualment tenen un ús i el seu estat és adequat per l'ús del camí. Les actuacions de manteniment es limitaran a les pròpies per que sigui transitable i es mantingui en el temps, com són la neteja de vegetació si arribés a envair (en camins utilitzats al llarg de tot l'any no passa), el manteniment de les trenques i dels sistemes de desguàs de l'aigua, etc... Aquest manteniment que a l'actualitat ja es realitza, s'hauria de coordinar la seva gestió amb l'organisme responsable actualment si el camí és públic o amb la propietat si és privat.

Pas del camí per viarany o camí no mantinguts.

Les actuacions previstes seran la de neteja, desbrossada i manteniment dels sistemes de control d'escorrenties per tal d'evitar l'aparició de xaragalls i incrementar els processos erosius.

S'han de tenir en compte les actuacions inicials d'obertura inicial de camins o viaranys tancats per la vegetació per falta d'ús.

Trams de camí limitats per parets de pedra seca.

Les actuacions de manteniment han de incloure el manteniment de les parets límits de pedra seca. S'inclouen les parets que delimiten el camí i aquelles que sense delimitar el camí són molt properes al seu traçat i poden ser malmeses per l'ús del camí.

S'indiquen també la longitud dels trams de camí amb una o dues parets, que han permès incloure en el Pla de Gestió aquests requeriments de forma detallada.

S'ha de tenir en compte que entre les actuacions inicials s'inclou la recuperació completa de trams de parets totalment desfets o en molt mal estat.

Recuperació de portells.

S'indiquen el número de portells. Les actuacions han d'incloure la recuperació de les parets i de la barrera quan aquesta sigui necessària pel control d'accés de vehicles, pel control del bestiar, etc... Per casos concrets, com el que hi hagi bestiar amollat en la finca, s'haurà d'acordar la solució més adequada pel que fa al tipus de tancament del portell.

Actuacions puntuals de millora.

- Recuperació elements - indicis del camí: empedrats, pedres límits, cunetes, elements de control d'aigua i erosió... Com a recuperació s'entén el descobriment, la neteja i recol·locació de peces que es puguin haver mogut en el mateix indret, etc.... No es planteja la "restitució" amb materials aportats del que no es pot recuperar amb el material existent.

- Afegir elements per controlar erosió de camins provocada per l'escorrentia de l'aigua: incloure travesses de fusta, línies de pedra natural, trenques,... o altres sistemes sempre que tinguin poc impacte sobre el camí per ajudar a la conservació del mateix en els trams amb pendent més forta.
- Recuperació/regeneració de zones degradades que tinguin repercussió en el camí: restes d'urbanitzacions, vials oberts, etc.
- Consolidació d'elements de patrimoni: s'inclouen com a capítol independent.
- Regeneració de zones dunars properes al camí.

En el quadre següent es recullen per trams les característiques dels itineraris conforme al descrit més amunt, també en termes mesurables (km, uts,...). La descripció de les actuacions i intervencions es descriuen en els propers apartats.

ITINERARIS	Pas per platges, zones dunars i humides	Pas per camins/itineraris rurals mantinguts i/o utilitzats	Pas per camins no mantinguts	Pas per viaranys	Camí/viarany limitat per parets seques	Portells	Actuacions puntuals de millora
TRAM 1 SA MESQUIDA – ES GRAU 4,21 KM	0,17 km	-	0.84 km	3.20 km	1 paret 0,60 km 2 parets 0,40 km	12 uts	<ul style="list-style-type: none"> control d'erosió trams del camí de St. Isidre 0,50 km recuperació restes camí entre dos parets, empedrats etc. tram de camí Sa Cudia Vella i tram camí Sa Bassa 0,40 km
TRAM 2 ES GRAU – FAVARITX 8,53 KM	<ul style="list-style-type: none"> Platges 0,52 km zona dunar – humida 0,70 km 	3.24 km	0.40 km	3.67 km	1 paret 1,14 km 2 parets -	11 uts	-
TRAM 3 FAVARITX – PORT D'ADDAIA 7,74 KM	1,12 km	1,91 km	0,82 km	3,89 km	1 paret 1,60 km 2 parets -	14 uts.	<ul style="list-style-type: none"> control d'erosió , recupera-ció pedres límits i cunetes trams del camí vell Montgofre 0,80 km
ARENAL D'EN CASTELL – SON SAURA 0,84 KM	-	-	-	0.84 km	-	1 ut.	-
TRAM 4 SON SAURA – SES SALINES 4,88 KM	0,30 km	0,64 km	3,94 km	-	1 paret - 2 parets 0,82 km	5 uts.	<ul style="list-style-type: none"> Recuperació restes de camí (empedrats..) tram de camí de S'Albufera a Ses Salines 0,80 km
TRAM 5 CALA TIRANT – STA. TERESA 4,38 KM	0,34 km	0,47 km	1,20 km	2,37 km	1 paret 1,20 km 2 parets -	8 uts.	<ul style="list-style-type: none"> Eliminació restes urbanitza-ció a camins de Cala Tirant 0,50 km.
CAVALLERIA – BINIMEL.LA 3,32 KM	<ul style="list-style-type: none"> Platges 0,74 km Zones dunars 0,30 km 	-	-	2,28 km	-	6 uts.	-
TRAM 6 BINIMEL.LA – CALA PILAR 8,90 KM	<ul style="list-style-type: none"> Platges 0,65 km Zones dunars 0,15 km 	1,18 km	0,20 km	6,72 km	1 paret 1,15 km 2 parets 0,35 km	11 uts.	<ul style="list-style-type: none"> Recuperació camí – viarany finca Sta. Isabel des de Els Alocs fins Torrent de sa Penya de sa Sal, 1,10 km
TRAM 7 ITINERARI CALA PILAR – CALA MORELL 12,56 Km	<ul style="list-style-type: none"> Zones dunars 0,6 km 	1,82 km	5,09 km	5,05 km	1 paret 2,64 km 2 parets - km	23 uts.	<ul style="list-style-type: none"> Recuperació elements camí-viarany, empedrats, control erosió, pedres límits, accés Font de sa Teula des de canal de sa Font del Porc 0,50 km

ITINERARIS	Pas per platges, zones dunars i humides	Pas per camins/itineraris rurals mantinguts i/o utilitzats	Pas per camins no mantinguts	Pas per viaranys	Camí/viarany limitat per parets seques	Portells	Actuacions puntuals de millora
TRAM 8 CALA MORELL – CALES PIQUES 11,76 KM	-	-	-	11,76 km	1 paret 7,53 km 2 parets km	24 uts	-
TRAM 9 CALA BLANCA – CAP D'ARTRUTX 4,10 KM	-	-	-	4,10 km	1 paret 1,95 km 2 parets km	6 uts	-
TRAM 10 SON XORIGUER – CALA GALDANA 12,54 km	• Platges 0,83 km	-	1,52 km	10,19 km	1 paret 3,63 km 2 parets km	13 uts	• Recuperació camí – escala Macarella 0,15 km
TRAM 11 CALA GALDANA – ST. TOMAS 9,97 KM	• Platges 0,10 km • Zona dunar 0,55 km	1,10 km	3,20 km	5,02 km	1 paret 4,00 km 2 parets 0,10 km	30 uts	• Recuperació restes de camí barranc Cala Mitjana 0,37 km • Recuperació restes de camí accessos a barranc de Trebelúger 0,40 km • Recuperació restes de camí accés a barranc de Sa Torre 0,45 km • Recuperació restes de camí barranc de Binigaus 1,00 km
TRAM 12 ST. TOMÁS – SON BOU 2,93 KM	-	-	1,08 km	1,85 km	1 paret 1,70 km 2 parets 1,00 km	11 uts.	• Recuperació restes de camí barranc de Son Boter i barranc des Bec 0,40 km
SON BOU – CALA'N PORTER 7,80 KM	• Zona humida 0,10 km	3,13 km	-	4,57 km	1 paret 2,55 km 2 parets km	22 uts.	• Recuperació restes de camí – viarany barranc de Cala'n Porter 2,00 km • Eliminació restes urbanització Llucalari i pas de torrent 0,50 km
TRAM 13 CALA'N PORTER – CANUTELLS 4,75 KM	-	-	0,95 km	3,80 km	1 paret 2,05 km 2 parets 0,50 km	26 uts.	• Recuperació camí Canutells – barranc de Ses Penyes 0,10 km
Ctra. CANUTELLS – CAP D'EN FONT 3,73 KM	-	1,03 km	-	2,70 km	1 paret 2,30 km 2 parets 0,10 km	30 uts.	• Recuperació restes de camí barranc de Biniparratx 0,45 km
TRAM 14 PUNTA PRIMA – ALCAUFAR 2,26 KM	-	-	-	2,26 km	1 paret 2,10 km 2 parets - km	3 uts.	-
TRAM 15 CAMÍ DELS HORTS D'ALCAUFAR . CAMÍ DE RAFALET – CALA ST. ESTEVE 4,17 KM	-	1,08 km	0,87 km	2,22 km	1 paret 0,65 km 2 parets 2,00 km	7 uts.	• Recuperació, neteja, restes empedrat, camí entre 2 parets camí de Sa Cala i de Binissaida 2,21 km • Recuperació tram camí fora recorregut (accés a zona urbana des d'aparcament) 0,15 km

4.1.- Pas del camí de cavalls per camins o itineraris rurals mantinguts.

S'enumeren a continuació tots els passos del camí de cavalls per camins actualment mantinguts on l'ús del Camí de Cavalls pel senderista és compatible amb l'estat actual del camí.

S'haurà de mantenir aquest estat actual i arribar a un acord amb quin organisme o particular l'estigui duent a terme com s'organitza la gestió des del moment que hagi d'acollir els usos propis del camí de cavalls.

Camins o itineraris rurals utilitzats actualment i amb un estat adequat: només necessarien manteniment:

Tram 1.	-
Tram 2.	
Itinerari dins parc de S'Albufera (ús públic)	0,93 Km
Tram de camí Cala en Cavaller (camí tancat...)	1,43 Km
Camí d'accés platges Favariix (camí vell de Favariix), (ús públic)	0,88 Km
	<hr/>
	3,24 km
Tram 3.	
Tram de camí de Montgofre Nou (ús públic,... el mantenen les finques)	0,37 km
Camí dins finca S'Hort d'es Lleó – Ses Fontanilles (camí tancat...)	1,54 km
	<hr/>
	1,91 km
Tram 4.	
Tram de camí finca Ses Salines (de la carretera a P-4) (camí tancat..)	0,64 km
	<hr/>
	0,64 km
Tram 5.	
Tram de camí accés a Cala Tirant (ús públic)	0,20 km
Camí asfaltat accés a Sta. Teresa (ús públic)	0,27 km
	<hr/>
	0,47 km
Tram 6.	
Tram de camí de Son Ametller – Cala Pregonda (camí tancat)	0,30 km
Camí darrera Cala Pregonda (camí tancat)	0,72 km
Tram de camí de Sant Jordi – Cala en Calderer (camí tancat)	0,16 km
	<hr/>
	1,18 km
Tram 7.	
Tram de camí d'accés a Algaiarens (P-14 – P-16) (camí tancat)	0,75 km
Tram de camí d'accés a platja d'ets Tancats (camí tancat)	0,45 km
Camí d'accés a Ses Fontanilles (camí tancat)	0,62 km
	<hr/>
	1,82 km
Tram 8.	-
Tram 9.	-
Tram 10.	-

Tram 11.	
Camí de baixada al barranc de Sa Cova des del camí de Son Carabassa (camí tancat)	0,70 km
Tram de camí de Son Carabassa a Trebalúger (camí tancat)	0,40 km
	<hr/>
	1,10 km

Tram 12.	
Tram de camí (asfaltat) d'accés a les bateries de Llucalari (camí obert)	0,24 km
Camí Finca Sant Llorenç (camí obert)	0,18 km
Tram de camí de Sa Torre Vella (camí obert)	0,82 km
Camí vell de Cala'n porter (camí tancat)	1,89 km
	<hr/>
	3,13 km

Tram 13.	
Camí S'Argossam i Sta. Caterina (tancat)	0,36 km
Tram de camí Binidali Nou (obert)	0,67 km
	<hr/>
	1,03 km

Tram 14.	-
----------	---

Tram 15.	
Camí dels Horts d'Alcaufar (obert)	0,33 km
Camí de Cala Rafelet fins mitgera (des de la ctra. de S'Algar) (obert)	0,51 km
Tram de camí d'accés a Rafelet Nou (tancat)	0,24 km
	<hr/>
	1,08 km

TOTAL CAMINS ESTAT ADEQUAT 15,60 km

4.2.- Pas del Camí de Cavalls per camins – viaranys existents no mantinguts.

Es recullen en aquest capítol tota la resta de camins i viaranys que no tenen cap manteniment evident en l'actualitat i que no necessiten cap tractament ni actuació especial com és el cas d'aquells que passen per zones dunars i humides i que s'analitzen el següent apartat.

Tot i així les actuacions bàsiques pel seu acondicionament inicial i posteriorment de manteniment i conservació periòdiques s'hauran de tenir presents en el Programa Executiu d'Actuacions i Intervencions i en la Pla de Gestió del Camí de Cavalls. Les diferents situacions que es poden trobar són:

Camí entre dos parets: apart de les actuacions inicials de neteja i desbrossada i recuperació de parets, s'ha d'incloure el seu manteniment i conservació.

Camí al costat d'una paret: les operacions són les mateixes que el cas anterior, controlant que el traçat del camí no es modifica, ni es donen eixamplaments del camí etc.

Camí obert :

És necessari preveure la delimitació del viarany – camí mitjançant fites puntuals que fixin una direcció i evitin obertura de viaranys – camins indiscriminats.

Camí obert per explotació agrícola

El pas per hortalas és sempre delimitat amb la qual cosa el pla especial s'ha considerat que no interfereix.

Quan el viarany passa obert, sense cap element que el defineixi, dins tanques agrícoles i aquestes estan cultivades, el pas de senderistes només és incompatible si es cultiu farratger, ja que el pas per pastures no crea un destorb. A la delimitació de traçat s'han modificat els traçats per que aquesta situació no es doni.

En cas que existís un problema d'interacció d'usos no detectat, s'hauria de determinar la manera de delimitar el camí o viarany per a que el pas fos definit i no es pogués entrar en el cultiu, mitjançant projecte executiu d'actuacions.

4.3.- Pas del camí de cavalls per platges i zones dunars i humides.

S'enumeren a continuació tots els passos del camí de cavalls per platges, zones dunars i humides. En les platges no es preveu cap tipus d'actuació i en les zones dunars i humides, únicament la delimitació del pas per tal d'afavorir la recuperació del sistema fràgil que es travessa.

4.3.1.- Pas del camí de cavalls per platges

No es preveu actuació en el pas del Camí de Cavalls per platges (per sorra, macs..)
No es preveu fitació.

El Camí de Cavalls passa per domini públic marítim terrestre estatal –ZMT- quan passa per platges. Com es tracta de terrenys dins ZMT es delimita el traçat però no s'establirà cap regim de servitud, ja que es tracta de zones amb domini i trànsit públic, segons la legislació sectorial de costes.

A les platges, i tots els àmbits de domini públic marítim-terrestre estatal, s'impulsaran, convenis de col·laboració institucional entre l'Administració central, autonòmica, insular, municipal per la gestió idònia d'aquests espais públics. Els acords assumits s'inclouran, si s'escau, dins dels corresponents projectes Executius d'Actuacions, i dins del Programa de Gestió del Camí de Cavalls.

Tram 1. Platja de Sa Mesquida (comptabilitzada com a zona dunar)	-
Tram 2.	
Platja de Es Grau	0,10 km
Platja Tamarells del Sud	0,07 km
Platja Cala Rambles	0,16 km
Platja Arenal de Morella Nou	0,19 km
	<u>0,52 km</u>
Tram 3.	-
Tram 4.	-
Tram 5.	
Platja de Cala Tirant	0,34 km
Platja de Cavalleria	0,47 km
	<u>0,81 km</u>
Tram 6.	
Platja de Binimel.la	0,31 km
Cala en Calderer	0,13 km
Els Alocs	0,06 km
	<u>0,50 km</u>

Tram 7.	-
Tram 8. Platja de Cala'n Blanes	0,03 km
	<u>0,03 km</u>

Tram 9.	
Platja de Sa Caleta	0,05 km
Platja de Cala Blanca	0,05 km
Platja de Cala'n Bosch	0,14 km
Platja de Son Xoriguer	0,10 km
	<u>0,34 km</u>

Tram 10.	
Platges de Son Saura	0,62 km
Platja des Talaier	0,07 km
Platja de Macarella	0,14 km
	<u>0,83 km</u>

Tram 11.	
Platja de Binigaus (una part comptabilitzada com a zona dunar)	0,10 km
	<u>0,10 km</u>

Tram 12. -

Tram 13. -

Tram 14.	
Platja Binisafuller	0,04 km
	<u>0,04 km</u>

Tram 15.	
Platja Alcaufar	0,04 km
	<u>0,04 km</u>

TOTAL PLATGES **3,21 km**

4.3.2.- Pas del camí de cavalls per zones dunars i humides.

Delimitació del pas del camí en les zones dunars properes a platges per evitar el trepig i compactació de tota la zona, en el cas de ser zones amb molta pressió, i possibilitar així la regeneració de la zona dunar.

Tram 1.	
Zona dunar Platja de Sa Mesquida	0,17 km
Tram 2.	
Zona humida propera a Cala Tamarells del Nord	0,15 km
Zona dunar-humida propera a Cala de Sa Torreta	0,30 km
Zona dunar accés a S'Arenal de Morella Nou	<u>0,25 km</u>

Tram 3.	0,70 km	- Full 1	-
Zona humida Port d'Addaia	1,12 km	-	-
Tram 4.		- Full 2	-Pou i abeuradors Binillautí Nou
Zona humida Son Saura del Nord	0,30 km	- Full 3	-Boueret a Binillautí Vell
Tram 5.		TRAM 02	
Zona dunar accés a platges Cavalleria	0,30 km	- Full 4	- Pou i abeuradors de Cala Tamarells
Tram 6.		TRAM 03	
Zona humida Els Alocs	0,15 km	- Full 5	- Pou d'en Caldés
Tram 7.		- Full 6	- Pont de mig punt de Mongofre Nou - Ses Salines Noves des Port d'Addaia.
Zona dunar Cala Pilar	0,60 km	- Full 7	-
Tram 8 .	-		
Tram 9 .	-		
Tram 10.	-		
Tram 11.		TRAM 04	
Viarany zona dunar platja Binigaus	0,55 km	- Full 8	- Forn de calç dins pinar de S'Albufera - Basílica paleocristiana des Cap des Port. Prioritat: delimitació-consolidació
Tram 12.		- Full 9	-
Zona humida del barranc de Cala'n Porter	0,10 km		
Tram 13.	-		
Tram 14.	-		
Tram 15.	-		
TOTAL ZONA DUNAR – HUMIDA	3,99 KM	- Full 10	- Búnquer-Trinxera d'es Macar gran (Macar Binidonaire) BDR-M01 - Pedreres properes a Macar (Finca de Sta Teresa) – STE-E14 - Fites-camí a finca Sta Teresa - Pedrera a Cala Mica FGN-E7 - Sepulcre megalític i Cova a Cala Mica FGN-2. Prioritat: delimitació- consolidació - Pedrera de tapadores de Sitjot (propera a Cala Mica) FGN-3 - Fites camí Cala Mica. - Casamata de Cala Mica
5.- ACTUACIONS A ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC			
Per coincidir amb el traçat del camí o ser molt propers al camí i poder quedar malmesos per l'ús del mateix camí, s'inclou dins la gestió del camí el manteniment i conservació dels elements descrits en el llistat següent.			
Les intervencions que se inclouen són les següents:			
- Neteja, manteniment i conservació dels béns.			
- Delimitació i/o Tancament dels béns arqueològics per tal de no passar-hi per sobre.			
- Sondeig o Excavació arqueològica dels jaciments que presenten sediments evidents o tenen possibilitat de tenir-ne.			
Aquestes propostes d'actuació i recomanacions es recolliran, detallaran i complementaran en el corresponent projecte executiu d'actuacions			
Elements de patrimoni històric inclosos a la gestió del camí:			
TRAM 01			
TRAM 06			
		- Full 11	-S'embarcador romà a platja de S'Alairó (SAI-2). Prioritat: delimitació-consolidació -Barraca de bestiar entre Cala en Calderer i Ets Alocs
TRAM 07			
		- Full 12	- Mina de Coure a Pla de Mar - Font de Sa Teula

- **Full 13** - Barraca de Porquim AGA-E1
- Pedrera al camí
  - **Full 14** - Aljub i Pont de Bestiar Marina de Curniola.
- TRAM 08**
- Barraca de Bestiar de Son Morell
- Aljub de Sa Marina de Son Morell
- Pont de Bestiar
- Bassa, barraca i distribuïdor de tanques
  - **Full 15** - Cova d'en Vallori.
- Aljub – recollida d'aigües RAC-E1
- Aljub i abeuradors / Hipogeus - Marina de Son Escudero SOE-5. Manteniment, neteja.
- Creu del general Chanzy
- Pedrera a Son Salomó
- Barraca / aljub de Son Salomó SSA-E1
  - **Full 16** - Barraca a Ses Truqueries
- Pous i abeuradors d'es canaló de Sa Marina TRU-E8
- Barraca de bestiar TRU-E7
- Elements etnològics (recollides de aigua) Ses Truqueries.
- Hipogeu de Cala Escopetar TDR-8. Manteniment, neteja..
- Cisterna i abeuradors de Cala Escopetar.
  - **Full 17** - Pedrera al Camí de Sa Farola
- TRAM 09**
- **Full 18** - Casamata propera al Castellar- Sa Caleta
- Salines de Santandria
- Pedrera de tapadores de sitjot PRN-3
- Trinxera SCB-M1
  - **Full 19** - Pou i abeurador a Cala'n Bastó
- Pas d'aigua al canaló de Cala'n Bastó
- Casamata – SON-M4
- Sa Barraca de la Mar, SON-E3
  - **Full 20** - Casamata de Sa Punta de sa Guarda
- Jaciments de Son Xoriguer SXO-5, SXO-4. Prioritat: Delimitació i/o excavació arqueològica
- TRAM 10**
- **Full 21** - Pont de Bestiar a Sa Punta Prima
- Trinxeres a Cala de Son Vell
- jaciment de Sa Cala SVE-2 (cova i restes de Son vell). Neteja, manteniment, i delimitació de les restes.
- Amagatalls per a caçador
- Restes arqueològics – jaciment SVE-3. Manteniment o excavació.
- Cova des Coloms SVE-4. Prioritat: sondeig i/o excavació arqueològica
- Coves de Son Saura Nou SSN-02. Excavació arqueològica
- Pedrera de la pesquera d'es compte
- casamates, trinxeres (11) des de es Escalons fins Son Xoriguer.
- Botadors platges de Son Xoriguer.
- Canal de Bellavista
- Trinxera a platja Son Xoriguer
- Botadors Cala es Talaier
- Casamata a cala des Talaier.
- **Full 22** -
- TRAM 11**
- **Full 23** - Elements etnològics - Mitjaneta: Forns de calç, barraca, bassa
- Pedrera de Cala Mitjana
- Elements etnològics de Es Calafat: Forns de calç, Barraca, Aljub
  - **Full 24** - Bassa i sistema de recollida d'aigües a Torre Nova
- Sa Teulera – Torre Nova
- TRAM 12**
- **Full 25** - Casamata a Sa Punta Negra a platja St.Tomás
- Pedreres Atalix
  - **Full 26** - Casernes militars a Son Bou
  - **Full 27** - Pou barranc de Cala'n Porter
- TRAM 13**
- **Full 27** - Sínia i camí empedrat a Sant Eloi.
  - **Full 28** - Era de Binidali de Sa Cala
  - **Full 29** -
- TRAM 14**
- **Full 29** -
  - **Full 30** - Ses Salines a Punta Prima
  - **Full 31** -
- TRAM 15**

- **Full 31** - Pedreres Rafalet
- Cova des Trull RFT-01. Neteja, manteniment

- **Full 32** - Pou de Torn de Binissaida BSC-E01
- Passos de bestiar a camí de Binissaida i de Sa Cala
- Dipòsit camí de Sa Cala

- **Full 1** -

Proposta d'elements de patrimoni històric a senyalitzar des del camí:

Com a criteri s'inclourà una petita descripció de l'element, la distància a la que es troba l'element i s'indicarà si la visita és possible.

TRAM 01

- **Full 1** -
-
- **Full 2** - Torre de defensa de Sa mesquida
- **Full 3** -

TRAM 02

- **Full 4** - Torre de defensa de Rambla
- Poblat talaiòtic de Sa Torreta

TRAM 03

- **Full 5** - Far de Favaritx
- Full 6** -
- **Full 7** - Torre de defensa de Cala Molí ADD-A01

TRAM 04

- **Full 8** - Ses Salines Noves de Fornells SAN-1
- Basílica cap des Port
- **Full 9** - Torre de defensa de Fornells

TRAM 05

- **Full 10** - Ecomuseu de Cavalleria

- Jaciment Romà de Sanitja
- Far de Cavalleria.

TRAM 06

- **Full 11** -

TRAM 07

- **Full 12** -
- **Full 13** -
- **Full 14** -

TRAM 08

- **Full 15** - Far i bateries de Punta Nati
- **Full 16** - Bateries i semàfor de Bajolí
- Talaia de Bajolí TDR-A01
- **Full 17** - Pont d'en Gil TOR-P3

TRAM 09

- **Full 18** - Torre de defensa d'Es Castellar SBL-A01
- Naveta de Cala Blanca PRT-2
- **Full 19** -
- **Full 20** - Far d'Artrutx

TRAM 10

- **Full 21** -

- Fort de Marlborough CSE-3
- Castell de St. Felip CSE-A01

- **Full 22** - Talaia d'Artrutx MJV-A01
- Sinia de Cala'n Turqueta MJN-E1

TRAM 11

- **Full 23** -

- **Full 24** - Cova d'es Coloms

TRAM 12

- **Full 25** -

- **Full 26** - Basílica paleocristiana de Son Bou
- Coves de Son Bou
- Poblament talaiòtic de Torre d'en Gaumés

- **Full 27** -

TRAM 13

- **Full 27** - Necròpolis de Cales Coves CCO-1.
- **Full 28** - Necròpolis des Caparrot de Forma FON-1
- Coves de Forma Nou FON-2
- **Full 29** - Necròpolis Biniparratx BDC-2

TRAM 14

- **Full 29** - Pedrera de Tapadores de Sitjot a Binibeca BBV-2
- Hipogeu de planta de forn de Torret TET-04
- **Full 30** - Barraca de pescadors a Caló de s'oli
- Torre de defensa de Son Ganxo
- **Full 31** - Torre de defensa d'Alcaufar

TRAM 15

- **Full 31** - Pedreres de marés de Alcaufar
- **Full 32** - Torre de defensa d'en Penjat BST-A01

- **Full 1** - Molí Fariner a cta. Maó – Es Castell
- Pedrera de sa Sínia d'en Robadones

6.- ACTUACIONS PERIÒDIQUES. CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Tal com s'ha anat comentant al llarg d'aquest capítol i en la resta del document, un cop definit el camí, s'establiran dins dels Projectes executius d'actuacions i dels programes de gestió del Camí de Cavalls, unes tasques de manteniment i conservació del mateix que per a garantir la protecció del conjunt s'hauran de realitzar de forma periòdica. S'ha comprovat en reiterades ocasions que quan l'entorn està en bon estat, l'usuari el respecta molt més que quan ja troba en ell signes de deteriorament o deixadesa.

En un projecte d'aquestes característiques on les condicions poden variar d'un dia per l'altre, on l'ús ve determinat pel dia que fa, per les temporades turístiques, pels períodes de vacances escolars, pels caps de setmana, i on unes pluges poden provocar més desperfectes que una temporada d'estiu, el manteniment i conservació ben organitzats i suficientment flexibles per assumir els imprevistos són claus.

Per això caldrà posar èmfasi especial en aquest capítol en el desenvolupament del Pla Especial no només en l'enumeració i descripció de les feines de manteniment sinó també en la seva gestió i coordinació dels participants i en les fonts de finançament per a que no esdevingui com en tants altres casos un tema marginal i mal solucionat. Tant els Projectes Executius d'Actuacions com el Pla de Gestió són eines essencials i fonamentals per actuar amb criteris d'adequació i eficiència.

Les principals actuacions periòdiques de conservació i manteniment seran:

- Manteniment de camins mantinguts actualment: haurà de fer-se en coordinació amb el titular o usuari habitual.
- Tractament de la vegetació: caldrà utilitzar tècniques manuals per la neteja i desbrossada i utilitzar criteris conservadors. No s'ha de pretendre deixar pelades les vores del camí sinó només permetre el seu pas i conèixer quines plantes són de caràcter ruderal i per tant colonitzadores en aquests ambients i quines s'han de respectar. Vetllar també no només per la no degradació, sinó també per la regeneració d'algunes zones fràgils que amb una bona delimitació del camí podran recuperar-se. Les freqüències seran diferents també en funció de com es faci actualment aquest manteniment (almenys en alguns trams) i dels acords a que s'arribi.
- Sistemes de control d'escorrenties: Reparació de trenques (les trenques són franges ondulades transversals al camí i del mateix material del ferm que tenen la missió de desviar les aigües del camí). Conservació de canaletes d'escorrentia...etc... Important per evitar l'acceleració dels processos erosius. Es recomanaria un seguiment després de pluges importants i establir una periodicitat de repàs en funció de les pendents dels diferents trams.
- Passos d'aigua i de torrents: en ser punts alguns molt delicats caldrà conservar el seu estat, on es compatibilitzi el pas del senderista amb la circulació natural de l'aigua. Caldrà evitar abocaments,etc...
- Tractament de portells, barreres i parets: caldrà vetllar per la seva conservació, reparant els petits enderrossalls abans que es facin un problema major, evitant també així riscos

sobre les persones. Sempre mantenir les tècniques tradicionals, pedra de la zona i les característiques dels que hi hagi més a prop.

- Manteniment de la fitació i senyalització: i de tots els elements lligats al camí de cavalls que facilitin la informació sobre el mateix.
- Conservació d'elements: la consolidació dels elements d'interès que el Pla preveu dins el seu pla d'actuacions comportarà un cert manteniment que garanteixi aquesta consolidació en el temps...
- Manteniment de serveis i dotacions: que s'han definit dins l'àmbit del camí, lligats a l'ús del mateix: petites àrees d'aparcament i àrees d'accés al camí. S'han d'incloure pel seu manteniment i conservació amb els criteris generals establerts al Pla.
- Control periòdic de l'estat del camí:
Almenys dues vegades l'any (finals d'agost i a la primavera) cal comprovar directament l'estat del camí de cavalls:
  - A finals d'agost per veure l'estat després de la temporada forta d'estiu i abans de les pluges de tardor i poder establir les mesures pertinents de cara a la temporada turística vinent i les actuacions a realitzar durant l'hivern.
  - Durant la primavera per comprovar les feines fetes a l'hivern i per comprovar els preparatius de la propera temporada d'estiu.
- Control i seguiment d'impactes en el medi i establiment de mesures correctores en cas necessari.

Totes aquestes tasques han d'anar recolzades pel model de control i seguiment dels impactes per l'ús del camí de cavalls que en molts casos serà la manera de detectar les mancances i dirigir les actuacions en aquest sentit.

Per la qual cosa, arrel de tot això serà especialment important tenir un bon equip de treball, amb la formació adequada, i preveure la difícil accessibilitat a determinats punts per realitzar tasques específiques.

7.- PLA D'ETAPES I ORDRE DE PRIORITATS DE LES ACTUACIONS I INTERVENCIONS

Les actuacions a escometre dins l'àmbit del pla, poden organitzar-se per a tot el camí en el cas de ser actuacions prioritàries, però quan no ho siguin poden realitzar-se tram per tram o itinerari per itinerari.

Es considera que de cara a l'ús de la gent sembla més adequada aquesta intervenció per itineraris, que per temes concrets al llarg de tot el camí.

A títol orientatiu es llisten les principals actuacions segons la seva prioritat en l'aplicació del que serà el Pla Especial. En el estudi econòmic i financer es defineix un pla d'etapes concret:

- actuacions prioritàries al llarg de tot el camí
  - fitació i senyalització
  - adequacions prioritàries que permetin el pas
- altres actuacions per itineraris
  - recuperació i consolidació de portells i parets seques
  - neteges del camí per recuperar elements singulars
  - recuperació de zones amb proliferació de passos
- actuacions de caràcter aïllat
  - ordenació d'accessos i definició d'àrees d'aparcament

- actuacions a sòl urbà i carreteres.
- altres actuacions convenients
  - recuperació zones degradades properes al camí
  - recuperació i delimitació d'elements d'interès propers al camí